

Каріна ПСОЦКА,
викладач кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
старший лейтенант поліції

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРИМУС В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

На сьогодні, кожна правова держава світу використовує примус як один із невід'ємних елементів у системі заходів управління, в тому числі і по відношенню до неповнолітніх. Але це не відмінняє того, що в науковому середовищі існує проблематика застосування адміністративного примусу в діяльності ювенального поліцейського в сфері забезпечення прав і свобод дитини. Частина науковців вважають даний метод є недопустимим, адже здебільшого, суб'єктом впливу виступає дитина, що буде характеризуватися як юридичне насильство по відношенню до неповнолітнього. Інша частина наукової спільноти переконана – примус є допустимим і необхідним правовим знаряддям в забезпеченні правового порядку та захисті прав та інтересів громадян та дітей, зокрема. В адміністративній діяльності підрозділів ювенальної превенції метод адміністративного примусу також є одним із важливих методів діяльності. Та водночас серед усіх методів, в діяльності ювенального поліцейського, примус є правовим інструментом, що відноситься до найбільш жорстких засобів впливу.

Адміністративний примус займає важливе місце в правозастосовній системі України, за допомогою його застосування реалізуються найважливіші правоохоронні функції органів поліції. Адміністративний примус є насамперед самостійним різновидом державного (правового) примусу. Правовий примус виявляється перш за все у різних формах відповідальності: кримінальній, адміністративній, дисциплінарній і майновій, які несуть громадяни, посадові і юридичні особи, що допустили правопорушення, а також у застосуванні уповноваженими державними органами та посадовими особами інших заходів примусового впливу щодо осіб, які добровільно не виконують вимоги правових норм [1, с. 34].

За своєю соціально-правовою природою адміністративний примус є органічною складовою державного примусу [2, с. 338].

Пропонуємо надати визначення поняттю адміністративного примусу в діяльності підрозділів ювенальної превенції Національної поліції, що спочатку потребує вивчення вже наявних наукових позицій на предмет визначення поняття адміністративного примусу.

М. І. Пелех, вважає що адміністративний примус – це система засобів впливу (психологічного або фізичного) на поведінку та свідомість учасників суспільних відносин, який здійснюється уповноваженими особами органів державної влади на підставі правових норм, з метою превенції вчинення адміністративних правопорушень, а також присічення їх вчинення та спонукання таких учасників суспільних відносин до правомірної поведінки [3, с.75]. Погоджуємося з даною науковою позицією авторів, адже встановлюючи співвідношення між поняттям адміністративного та державного примусу варто зазначити, що адміністративний примус є одним із видів державного примусу.

Цікавою є думка А. Т. Комзюка, який вважає, що примус (вимушене насильство) є контрнасильством, право на яке державі делегувало суспільство, і тому зазначене явище має моральне і правове обґрунтування [4, с. 27-28].

На нашу думку досить нестандартна позиція автора щодо визначення поняття з якою ми частково погоджуємося, та все ж таки науковцем не досить всебічно розкрито сутність адміністративного примусу, зокрема науковець не вказав об'єктів та суб'єктів адміністративного примусу, систему засобів або ж яким шляхом буде досягнуто дане поняття.

С. В. Ківалов та Л. Р. Біла зазначає, що адміністративний примус – це владне, здійснюване в односторонньому порядку і в передбачених правовими нормами випадках застосування від імені держави до суб'єктів правопорушень, по-перше, заходів попередження правопорушень, по-друге, запобіжних заходів щодо правопорушень, по-третє, заходів відповідальності за порушення нормативно-правових положень. [5, с. 27-28].

Частково погоджуємось з визначенням авторів, зокрема науковці вперше зазначають таку характерну особливість адміністративного примусу, як застосування в односторонньому порядку.

Питанням визначення поняття адміністративного примусу займалися багато інших вчених.

На думку Дручек О. М, поняття адміністративного примусу слід визначити як застосування відповідними суб'єктами до осіб, які не перебувають в їх підпорядкуванні, незалежно від волі і бажання останніх, передбачених адміністративно-правовими нормами заходів впливу морального, майнового, особистісного (фізичного) та іншого характеру з метою охорони відповідних суспільних відносин шляхом попередження і припинення правопорушень, а також покарання за їх вчинення [6, с.414]

Має місце точка зору, яка прагне об'єднати вищезазначені наукові позиції.

Так, Т. Коломоець вважає, що адміністративний примус – це особливий різновид державно-правового примусу, тобто визначені нормами адміністративного права способи офіційного фізичного або психологічного впливу уповноважених державних органів, а у деяких випадках і

громадських організацій, на фізичних та юридичних осіб у вигляді особистих, майнових, організаційних обмежень їх прав, свобод та інтересів у випадках вчинення цими особами протиправних діянь (у сфері відносин публічного характеру) або в умовах надзвичайних обставин в межах окремого адміністративного провадження задля запобігання та припинення протиправних діянь, забезпечення провадження в справах про правопорушення, притягнення винних осіб до відповідальності, запобігання та локалізації наслідків надзвичайних ситуацій [7, с.160].

Хочемо також зазначити, що безпосередньою метою застосування адміністративного примусу є превенція адміністративних правопорушень та припинення протиправної поведінки в момент її вчинення та опосередкованою метою – захист суспільних прав та інтересів всіх членів суспільства.

Що ж до визначення поняття адміністративного примусу у діяльності Національної поліції, зокрема в діяльності підрозділів ювенальної превенції серед наукових досліджень не багато вчених які б займалися вивченням цього питання .

Пелех розуміє адміністративний примус у діяльності Національної поліції України, як застосування уповноваженими особами підрозділів Національної поліції України до учасників суспільних правовідносин, які порушують адміністративно-правові приписи, заходів адміністративного впливу, що мають на меті забезпечення публічної безпеки та порядку в суспільних відносинах, охорону прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, шляхом превенції та припинення правопорушень (Пелех дисертація).

Щодо методу примусу в діяльності поліції відносно неповнолітнього то Дручек О. М. зазначає, що метод примусу у діяльності НП України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини – це застосування передбачених законодавством заходів впливу на правопорушника з метою охорони суспільних відносин у зазначеній сфері [6, с. 146].

Важливим є розуміння того, що адміністративний примус, який застосовують підрозділи ювенальної превенції здебільшого визначається тим, що основним об'єктом адміністративної діяльності підрозділу є неповнолітні, адже заходи примусу можуть застосовуватись як до дитини, що скоїла правопорушення так і до інших які вчинили правопорушення у відношенні до дитини.

Як вже зазначалося раніше у дослідженнях, адміністративна діяльність підрозділів ювенальної превенції здійснюється за допомогою прямих та непрямих засобів впливу на волю об'єкта своєї діяльності в межах компетенції, що визначена законодавством. Такі засоби та прийоми впливу на об'єкта діяльності називають методами. Хочемо зазначити, що використання методів адміністративної діяльності підрозділами ювенальної превенції порівняно з іншими підрозділами, що здійснюють превентивну

діяльність, є специфічною, адже об'єктом такого впливу є неповнолітня особа та її оточуюче середовище [8, с.126].

Отже, на основі аналізу наукових позицій, можемо зробити висновок, що метод адміністративного примусу в діяльності підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України – це застосування уповноваженими особами підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, передбачених законодавством, заходів адміністративного впливу на правопорушника, з метою захисту прав та інтересів дитини, а також захисту суспільних інтересів та інтересів інших осіб від протиправних дій неповнолітніх осіб, шляхом превенції та припинення правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Безпалова О. І., Джафарова О. В., Князев С. М. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків. ХНУВС, 2017. 242 с
2. Ювенальна політика в Україні: адміністративно-правові засади формування та реалізації : монографія / Р.М. Опацький; за наук. ред. д-ра юрид. наук, професора Б.О. Логвиненка. Дніпро. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. 2020. 457 с.
3. Пелех М. І. Адміністративно-правові засади здійснення адміністративного примусу органами Національної поліції України – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2021.
4. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: монографія. Харків. Вид-во Національний університет внутрішніх справ, 2002. 345 с
5. Ківалов С.В., Біла Л.Р. Адміністративне право України: навчально-методичний посібник. Одеса. 2006. С. 116.
6. Дручек О. М. Адміністративно-правовий статус Національної поліції країни як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини: дис. канд.юр.наук : 12.00.07. Одеса, 2018. 254 с.
7. Адміністративне право України: підручник. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. Київ. Істина. 2012. 528 с.
8. Пісоцька К. О. Методи адміністративної діяльності підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). № 8(44). 2021. С.14-18.